

Державний вищий навчальний заклад
“Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника”

Кафедра української мови

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор _____
“ ____ ” _____ 2019 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Сучасна українська мова. Морфологія

Освітня програма **Польська мова і література**

Перший (бакалаврський) рівень

Спеціальність **035 Філологія 035.033 Слов'янські мови та літератури**

(переклад включно), перша – польська

Галузь знань **03 Гуманітарні науки**

Робоча програма навчальної дисципліни «Сучасна українська мова. Морфологія» для студентів спеціальності 035 Філологія (035.033 Слов'янські мови та літератури (переклад включно), перша – польська.

27 серпня 2019 р. 20 с.

Розробник: **Ципердюк Оксана Дмитрівна**, кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови.

Робочу програму затверджено на засіданні кафедри української мови.

Протокол від 27 серпня 2019 р. № 1.

Завідувач кафедри української мови,
доктор філологічних наук, професор _____ **В. В. Грещук**

27 серпня 2019 р.

Схвалено методичною радою Факультету філології.

Протокол від 30 серпня 2019 р. № 1.

Голова, доцент _____ **А. М. Мартинець**
30 серпня 2019 р.

© Ципердюк О.Д., 2019 рік

© ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника», 2019 рік

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 03 Гуманітарні науки (шифр і назва)	Нормативна	
	Спеціальність 035 Філологія		
Модулів – 1	Спеціалізація 035.033 Слов'янські мови та літератури (переклад включно), польська – перша	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 2		3-й	-
Загальна кількість годин – 90		Семестр	
	5-й	-	
Тижневих годин для денної форми навчання – 6 аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 4	Освітньо-кваліфікаційний рівень: бакалавр	12 год.	-
		Практичні, семінарські	
		18 год.	-
		Лабораторні	
		-	-
		Самостійна робота	
		60 год.	-
		Індивідуальні завдання:	
-			
Вид контролю:			
залік			

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 1 : 2;

для заочної форми навчання –

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 03 Гуманітарні науки <small>(шифр і назва) (шифр і назва)</small>	Нормативна	
	Спеціальність 035 Філологія		
Модулів – 1	Спеціалізація 035.033 Слов'янські мови та літератури (переклад включно), польська – перша	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 2		3-й	-
Загальна кількість годин – 90		Семестр	
	6-й	-	
Тижневих годин для денної форми навчання – 6 аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 4	Освітньо-кваліфікаційний рівень: бакалавр	12 год.	-
		Практичні, семінарські	
		18 год.	-
		Лабораторні	
		-	-
		Самостійна робота	
		60 год.	-
		Індивідуальні завдання: -	
Вид контролю: Екзамен			

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:
для денної форми навчання – 1 : 2;
для заочної форми навчання –

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета – здобуття теоретичних знань про морфологічну будову сучасної української літературної мови та практичне оволодіння морфологічними нормами для їхнього успішного застосування в майбутній професійній діяльності (філолога, вчителя тощо).

Завдання:

- подати основні відомості про морфологічну будову сучасної української літературної мови: частини мови, форми слів і словозміну;
- активізувати процес оволодіння системою теоретичних знань із граматики, зокрема морфології, та розуміння їхньої ролі в майбутній професійній діяльності;
- навчити визначати критерії класифікації частин мови, здійснювати загальну характеристику кожної частини мови, її граматичних категорій, системи словозміни, синтаксичних функцій, особливостей словотвору;
- закріпити та систематизувати теоретичні знання з морфології української мови в процесі виконання вправ, завдань і морфологічних розборів слів різних частин мови;
- забезпечити досконале володіння морфологічними нормами сучасної української літературної мови та дотримання вимог культури усного й писемного мовлення;
- виробити навички самоконтролю за дотриманням морфологічних мовних норм у спілкуванні;
- сформувати навички оперування фаховою термінологією;
- виховати повагу до української літературної мови, до мовних традицій, прагнення вдосконалювати знання мовних норм (зокрема морфологічних), стежити за змінами мовних норм.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен здобути такі

компетенції:

- знання основних підручників, монографічних та довідкових видань, у яких розкрито питання морфології сучасної української мови;
- розуміння основних понять граматики (граматичної категорії, граматичного значення, граматичної форми), морфології як частини граматики та морфологічних термінів, передбачених термінологічним мінімумом до кожного практичного заняття;
- знання критеріїв класифікації частин мови, дискусійних питань морфології та нових поглядів на ті чи ті теоретичні чи практичні питання морфології сучасної української мови;
- усвідомлення категоріального значення частин мови, морфологічних ознак частин мови, особливостей їхньої словозміни;
- здатність розрізняти первинні та вторинні синтаксичні функції частин мови, у межах кожної частини мови - відповідні розряди за значенням, будовою, походженням тощо;
- розуміння явищ взаємопереходу в системі частин мови;
- здатність здійснювати морфологічний аналіз слів різних частин мови;
- здатність учитися й оволодівати сучасними знаннями;
- здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел;
- здатність працювати в команді та автономно;

компетентності:

- знати й розуміти основні поняття граматики, зокрема морфології, місце морфології в системі мови;
- визначати частиномовну належність слів, встановлювати та аналізувати їхні граматичні форми та значення;
- відмінювати в межах певної морфологічної парадигми окремі лексеми, розрізняти правильні форми від помилкових;

- знати морфологічні норми сучасної української літературної мови та вміти їх застосовувати у практичній діяльності, надаючи переваги своєрідним морфологічним рисам сучасної української літературної мови;
- визначати синтаксичні функції слів різної частиномовної належності у реченні, характеризувати основні способи творення, особливості правопису та наголошування слів різних частин мови;
- аналізувати перехідні явища в системі частин мови, а також інші проблемні питання морфології сучасної української літературної мови;
- здійснювати морфологічний аналіз слів різних частин мови;
- надавати консультації з дотримання морфологічних норм сучасної української літературної мови;
- оперувати морфологічною термінологією для розв'язання професійних завдань;
- добирати необхідну інформацію з різних джерел, зокрема з фахової літератури та електронних баз, критично аналізувати й інтерпретувати її;
- використовувати інформаційні й комунікаційні технології для вирішення спеціалізованих завдань (пошуку літератури, створення презентацій, підготовки проектів тощо);
- організовувати процес свого навчання й самоосвіти; співпрацювати з колегами.

3. Програма навчальної дисципліни

Модуль 1 (6 семестр)

Змістовий модуль 1. Морфологія як розділ граматики. Іменник

Тема 1. Граматика. Основні граматичні поняття.

Граматика української мови як наука, її предмет та завдання. Морфологія і синтаксис як розділи граматики. Взаємозв'язок морфології із синтаксисом, словотвором та лексикологією.

Основні граматичні поняття: граматичне значення, граматична форма, граматична категорія.

Граматичне значення слова у його відношенні до лексичного значення. Способи та засоби вираження граматичних значень слова в сучасній українській літературній мові.

Граматична форма слова. Типи граматичних форм слів в українській мові.

Граматична категорія. Система граматичних категорій в українській мові. Морфологічні і синтаксичні категорії, лексико-граматичні розряди (категорії).

Тема 2. Морфологія. Частини мови і принципи їх класифікації. Перехідні явища в системі частин мови.

Морфологія як граматичне вчення про систему форм слова та засоби їх вираження. Поняття про словоформу. Взаємозв'язок між словом і словоформою. Поняття про морфологічну парадигму. Повна та неповна парадигми.

Частини мови та принципи їх виділення в українській мові.

Повнозначні (самостійні) та неповнозначні (службові) частини мови. Займенник, вигук, слова категорії стану, модальні слова та зв'язки в системі частин мови.

З історії вивчення частин мови. Характеристика основних граматичних праць другої половини ХХ – початку ХХІ ст. (монографічні та довідкові видання, найважливіші підручники тощо), у яких розкрито питання морфології.

Перехідні явища в системі частин мови.

Тема 3. Іменник, загальна характеристика. Лексико-граматичні розряди.

Іменник як частина мови: загальнокатегоріальне значення, морфологічні та синтаксичні ознаки.

Лексико-граматичні розряди іменників: власні та загальні назви, назви істот і неістот, конкретні і абстрактні іменники, збірні іменники, одиничні іменники, іменники з речовинним /матеріальним/ значенням. Перехід іменників з одного лексико-граматичного розряду до іншого.

Тема 4. Категорія роду іменників.

Грамати́чні категорії іменника. Категорія роду, її значення, морфологічне, синтаксичне, словотвірне та лексичне вираження. Формально-грамати́чні та значеннєві принципи в розподілі іменників за родами. Іменники спільного та подвійного роду. Хитання в роді іменників. Рід невідмінюваних іменників та аббревіатур.

Тема 5. Категорія числа іменників.

Категорія числа, її значення та засоби вираження. Іменники, які вживаються у формах однини та множини. Іменники, що мають тільки форми однини або тільки форми множини. Залишки форм двоїни (у формах множини) в сучасній українській мові.

Тема 6. Категорія відмінка іменників.

Категорія відмінка іменників, її значення та засоби вираження. Відмінкова система сучасної української літературної мови. Кличний відмінок у парадигмі іменника. Основні значення відмінків.

Тема 7. Словозміна іменників.

Словозміна іменників. Принципи поділу іменників за парадигматичними ознаками на відміни та групи. Характеристика парадигм іменників I, II, III та IV відмін. Розмежування варіантів відмінкових форм. Групи іменників, що перебувають поза відмінами. Невідмінювані іменники. Відмінювання іменників *pluralia tantum*. Відмінювання іменників з ознаками прикметникової парадигми.

Тема 8. Словотвір і правопис іменника.

Словотвір іменників у сучасній українській літературній мові: афіксація (суфіксація, префіксація, конфіксація), осново- та словоскладання, аббревіація, конверсія, зрощення, семантичний спосіб. Правопис складних іменників.

Перехід інших частин мови в іменники (субстантивація).

Морфологічний аналіз іменників.

Змістовий модуль 2. Прикметник, числівник, займенник

Тема 9. Прикметник, загальна характеристика.

Поняття про прикметник як частину мови. Специфіка категоріального значення, грамати́чних категорій прикметника, синтаксична роль.

Тема 10. Лексико-грамати́чні розряди прикметників.

Лексико-грамати́чні розряди прикметників: якісні, відносні та присвійні. Перехід відносних прикметників у якісні; присвійних – у відносні та якісні, якісних – у відносні.

Ступені порівняння як форми якісних прикметників. Творення та значення вищого та найвищого ступенів порівняння. Паралельні форми вищого ступеня порівняння. Якісні прикметники, які не утворюють ступенів порівняння.

Тема 11. Словозміна, словотвір і правопис прикметників.

Відмінювання прикметників. Прикметники з кінцевими твердими та м'якими приголосними основи (прикметники твердої та м'якої груп). Характеристика парадигм прикметників. Особливості відмінювання та правопису складних прикметників з другою частиною -лиций. Формальне та функціональне співвідношення між короткими та повними прикметниками в сучасній українській мові. Стягнені та нестягнені форми повних прикметників.

Словотвір прикметників у сучасній українській літературній мові: словотвір якісних прикметників (словотвірні засоби вираження міри вияву ознаки); словотвір відносних і присвійних прикметників; творення прикметників від географічних назв; прикметники, утворені складанням основ; їхній правопис.

Перехід інших частин мови в прикметники (ад'ективація).

Морфологічний аналіз прикметників.

Тема 12. Числівник, загальна характеристика.

Поняття про числівник як частину мови. Розмежування числівників та інших слів з кількісним значенням. Специфіка вияву грамати́чних категорій числівника. Синтаксичні функції числівника.

Тема 13. Розряди числівників.

Функціональні розряди кількісних числівників: означено-кількісні (власне-кількісні, збірні, дробові), неозначено-кількісні. Особливості їхнього вживання. Питання про порядкові числівники.

Морфологічні групи числівників: прості, складні та складені.

Тема 14. Словозміна числівників, їхній правопис та зв'язок з іменниками.

Відмінювання різних розрядів числівників. Аналіз специфіки парадигм кількісних числівників у сучасній українській літературній мові. Особливості наголошування числівників при словозміні, правопис числівників.

Синтаксичні зв'язки числівників з іменниками.

Уживання інших частин мови в значенні числівника (нумералізація).

Морфологічний аналіз числівників.

Тема 15. Займенник, загальна характеристика.

Займенник як частина мови. Категоріальне значення, граматичні категорії займенників, їхня синтаксична роль.

Тема 16. Розряди займенників.

Співвідношення займенників за значенням, морфологічними ознаками та синтаксичною роллю в реченні з іншими частинами мови – іменниками, прикметниками та числівниками (узагальнено-предметні, узагальнено-якісні, узагальнено-кількісні).

Лексико-граматичні розряди займенників.

Тема 17. Словозміна і словотвір займенників.

Відмінювання займенників. Короткі історичні пояснення про утворення окремих форм займенників. Особливості наголошування займенників.

Словотвірні характеристики займенників.

Розрізнення займенників та інших омонімічних з ними частин мови.

Перехід інших частин мови в займенник (прономіналізація).

Морфологічний аналіз займенників.

Модуль 2 (6 семестр)

Змістовий модуль 1. Дієслово

Тема 1. Дієслово, загальна характеристика. Інфінітив.

Поняття про дієслово як частину мови. Категоріальне значення, морфологічні та синтаксичні ознаки дієслова. Семантичні групи дієслів. Валентність дієслів. Система дієслівних утворень в українській літературній мові: особові форми, неозначена форма (інфінітив), дієприкметники, дієприслівники, безособові форми на -но (-ено), -то.

Неозначена форма дієслова (інфінітив): граматичні категорії, синтаксична роль.

Тема 2. Дві основи дієслова. Категорія виду.

Типи дієслівних основ: основи інфінітива та теперішнього часу. Поділ дієслів на класи за співвідношенням основ інфінітива та теперішнього часу. Продуктивні та непродуктивні класи.

Категорія виду дієслова. Протиставлення форм доконаного та недоконаного виду у видовій парі. Способи творення форм доконаного та недоконаного виду: суфіксація, префіксація, наголос, чергування голосних і приголосних, суплетивні основи. Одновидові дієслова. Двовидові дієслова.

Поняття про спосіб (рід) дієслівної дії. Типи способів дії та роль категорії виду у їхньому вираженні.

Тема 3. Категорія перехідності/неперехідності, категорія стану.

Категорія перехідності/неперехідності дієслова. Основні способи і засоби вираження категорії перехідності/неперехідності.

Категорія стану дієслова та її зв'язок із перехідністю/неперехідністю. Категорія стану дієслова за В. Виноградовим. Сучасна теорія категорії стану. Зворотні дієслова, їхні групи за значенням.

Тема 4. Категорія способу, категорія часу.

Категорія часу дієслова. Система дієслівних часів у сучасній українській літературній мові, їхнє творення та значення. Пряме (абсолютне) та переносне вживання часових форм дієслова.

Категорія способу дієслова. Дійсний, умовний та наказовий способи, їхнє творення та значення.

Тема 5. Категорії особи, числа, роду. Дієвідмінювання.

Категорії особи, числа, роду дієслова. Значення форм особи. Дієслова з неповною особовою парадигмою. Безособові дієслова.

Поділ дієслів на дієвідміни. I та II дієвідміни. Дієслова архаїчної групи.

Словотвір дієслів: внутрішньодієслівний словотвір, творення дієслів від інших частин мови (суфіксація, конфіксація та ін.).

Тема 6. Дієприкметник, дієслівні форми на –но, -то, дієприслівник.

Дієприкметник як форма дієслова. Проміжний морфологічний характер цієї форми. Дієслівні та прикметникові характеристики дієприкметника. Граматичні категорії дієприкметника. Синтаксична роль. Дієприкметниковий зворот.

Активні та пасивні дієприкметники. Творення дієприкметників. Активні дієприкметники теперішнього та минулого часу; їхнє значення, творення та вживання. Пасивні дієприкметники минулого часу обох видів, їхнє значення, творення та вживання. Перехід дієприкметників у прикметники (ад'ективація) та в іменники (субстантивація).

Дієприслівник як форма дієслова. Дієслівні та прислівникові характеристики дієприслівника. Значення та творення дієприслівників доконаного та недоконаного видів. Синтаксична роль дієприслівників. Дієприслівниковий зворот.

Перехід дієприслівників у прислівники та прийменники.

Дієслівні безособові форми на -но (-ено), -то.

Морфологічний аналіз дієслівних форм.

Змістовий модуль 2. Прислівник, службові частини мови, вигук

Тема 7. Прислівник, загальна характеристика. Розряди за значенням.

Прислівник. Значення прислівника, його граматичні ознаки. Розрізнення прислівників та однозвучних з ними сполучень іменників з прийменниками, прийменників та часток.

Розряди прислівників за значенням: означальні, обставинні, предикативні та модальні.

Тема 8. Ступені порівняння, словотвір і правопис прислівників.

Ступені порівняння прислівників. Морфологічні типи прислівників: відіменникові, відприкметникові, відзайменникові, відчислівникові та віддієслівні. Правопис прислівників і прислівникових сполук.

Перехід інших частин мови у прислівник (адвербіалізація).

Морфологічний аналіз прислівників.

Тема 9. Слова категорії стану.

Слова категорії стану: частиномовний статус, лексико-семантичні групи, морфологічні та синтаксичні особливості.

Тема 10. Модальні слова.

Модальні слова: частиномовний статус, лексико-семантичні групи, морфологічні та синтаксичні особливості.

Тема 11. Службові частини мови. Прийменник.

Загальна характеристика службових слів. Прийменник у системі частин мови, основні підходи до визначення статусу прийменника. Семантичні типи прийменників. Синонімія прийменникових конструкцій.

Походження прийменників (первинні і вторинні). Морфологічний склад прийменників (прості, складні і складені).

Значення прийменників, ужитих з різними непрямыми відмінками іменників.

Перехід інших частин мови у прийменник (препозиціоналізація).

Морфологічний аналіз прийменників.

Тема 12. Сполучник.

Сполучник. Загальне поняття про сполучник. Сполучники сурядності і підрядності. Багатозначність і синонімія сполучників.

Походження сполучників (первинні і вторинні). Морфологічний склад сполучників (прості, складні і складені).

Групи сполучників за способом уживання (одиночні, повторювані й парні).

Сполучники і сполучні слова.

Перехід інших частин мови у сполучники (кон'юнкціоналізація).

Морфологічний аналіз сполучників.

Тема 13. Частка.

Частка в системі частин мови. Проблема лінгвістичного статусу часток.

Функціонально-семантична класифікація часток: фразові, модальні, формотворчі, словотворчі.

Характеристика часток за походженням, будовою та місцем у реченні.

Особливості вживання часток.

Перехід інших частин мови в частки (партикуляція).

Морфологічний аналіз часток.

Тема 14. Вигук. Звуконаслідувальні слова.

Вигуки. Загальне поняття про вигук. Синтаксичні функції вигуків.

Типи вигуків за значенням і вживанням: емоційні, імперативні, етикетні, вокативні.

Звукова та морфемна структура вигуків. Розряди вигуків за походженням.

Перехід самостійних слів і словосполучень у вигуки (інтер'єктивізація).

Звуконаслідувальні слова.

Морфологічний аналіз вигуків.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	Лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1 (5 семестр)												
Змістовий модуль 1. Морфологія як розділ граматики. Іменник												
Тема 1. Граматика. Основні граматичні поняття.	7	2	1			4						
Тема 2. Морфологія. Частини мови і принципи їх класифікації. Перехідні явища в системі частин мови.	7		1			6						
Тема 3. Іменник, загальна характеристика. Лексико-граматичні розряди.	6		2			4						
Тема 4. Категорія роду іменників.	6	2	2			2						
Тема 5. Категорія числа іменників	4					4						

Тема 6. Категорія відмінка іменників	6	2	2			2							
Тема 7. Словозміна іменників	9		1			8							
Тема 8. Словотвір і правопис іменника	5		1			4							
Разом за змістовим модулем 1	50	6	10			34							
Змістовий модуль 2. Прикметник, числівник, займенник													
Тема 9. Прикметник, загальна характеристика	3		1			2							
Тема 10. Лексико-граматичні розряди прикметників	4,5	2	0,5			2							
Тема 11. Словозміна, словотвір і правопис прикметників	4,5		0,5			4							
Тема 12. Числівник, загальна характеристика	4	2	1			1							
Тема 13. Розряди числівників	4		1			3							
Тема 14. Словозміна числівників, їх правопис та зв'язок з іменниками.	6		2			4							
Тема 15. Займенник, загальна характеристика	4	2	1			1							
Тема 16. Розряди займенників	1,5		0,5			1							
Тема 17. Словозміна і словотвір займенників	2,5		0,5			2							
Самостійна робота: 1) опрацювання нової наукової літератури / проєкт (порівняння морфологічних явищ української та польської/чеської мов)/ презентація / виступ на науковій конференції – на	6					6							

вибір студента; 2) виконання вправ, конспект наукових праць, підготовка до залікової контрольної роботи												
Разом за змістовим модулем 2	40	6	8			26						
Усього годин	90	12	18			60						
Модуль 2 (6 семестр)												
Змістовий модуль 1. Дієслово												
Тема 1. Дієслово, загальна характеристика. Інфінітив	7	2	2			3						
Тема 2. Дві основи дієслова. Категорія виду	7	2	2			3						
Тема 3. Категорія перехідності/ неперехідності, категорія стану	7	2	2			3						
Тема 4. Категорія способу, категорія часу	8		2			6						
Тема 5. Категорії особи, числа, роду. Дієвідмінювання	8		2			6						
Тема 6. Дієприкметник, дієслівні форми на -но, -то, дієприслівник.	8		2			6						
Разом за змістовим модулем 1.	45	6	12			27						
Змістовий модуль 2. Прислівник, службові частини мови, вигук												
Тема 7. Прислівник, загальна характеристика. Розряди за значенням.	7	2	1			4						
Тема 8. Ступені порівняння, словотвір і правопис прислівників	7		1			6						
Тема 9. Слова категорії стану	3	-	-			3						
Тема 10. Модальні слова	3	-	-			3						
Тема 11.	6	2	2			3						

Прийменник												
Тема 12. Сполучник	5					4						
Тема 13. Частка	7	2	2			4						
Тема 14. Вигук. Звуконасліду- вальні слова	7					6						
Разом за змістовий модуль 2.	45	6	6			33						
Усього годин	90	12	18			60						
Усього годин за 5 і 6 семестри	180	24	36			120						

5. Теми семінарських занять
Навчальним планом не передбачено.

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
	Модуль 1 (5 семестр)	
1	Граматика. Основні поняття граматики. Морфологія	2
2	Іменник. Лексико-граматичні розряди іменника	2
3	Категорії роду і числа іменника	2
4	Словозміна іменників.	2
5	Категорія відмінка іменників. Морфологічний аналіз іменників	2
6	Прикметник	2
7	Числівник. Розряди числівників	2
8	Словозміна числівників, зв'язок числівників з іменниками. Морфологічний аналіз числівників	2
9	Займенник	2
	Модуль 2 (6 семестр)	
1	Дієслово, загальна характеристика. Інфінітив	2
2	Дві основи дієслова. категорія виду	2
3	Категорія перехідності/неперехідності. Категорія стану	2
4	Категорія способу. Категорія часу	2
5	Категорії особи, числа, роду. Дієвідмінювання	2
6	Дієприкметник. Дієслівні форми на –но, -то. Дієприслівник. Морфологічний аналіз дієслівних форм.	2
7	Прислівник	2
8	Службові частини мови. Прийменник	2
9	Частка	2

7. Теми лабораторних занять
Навчальним планом не передбачено.

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
	Модуль 1 (5 семестр)	
1	Граматика. Основні граматичні поняття	4

2	Морфологія. Частини мови і принципи їх класифікації. Взаємопереходи в системі частин мови	6
3	Іменник, загальна характеристика. Лексико-граматичні розряди іменників	4
4	Категорія роду іменників	2
5	Категорія числа іменників	4
6	Категорія відмінка іменників	2
7	Словозміна іменників	8
8	Словотвір і правопис іменників	4
9	Прикметник, загальна характеристика	2
10	Лексико-граматичні розряди прикметників	2
11	Словозміна, словотвір і правопис прикметників	4
12	Числівник, загальна характеристика	1
13	Розряди числівників	3
14	Словозміна числівників, їх правопис та зв'язок з іменниками	4
15	Займенник, загальна характеристика	1
16	Розряди займенників	1
17	Словозміна і словотвір займенників	2
18	Опрацювання нової наукової літератури / проєкт / презентація / виступ на конференції (на вибір студента)	6
	Разом	60
	Модуль 2 (6 семестр)	
1	Дієслово, загальна характеристика. Інфінітив	3
2	Дві основи дієслова. Категорія виду	3
3	Категорія перехідності/неперехідності, категорія стану	3
4	Категорія способу, категорія часу	6
5	Категорії особи, числа, роду. Дієвідмінювання	6
6	Дієприкметник, дієслівні форми на -но, -то, дієприслівник	6
7	Прислівник, загальна характеристика. Розряди за значенням	4
8	Ступені порівняння, словотвір і правопис прислівників	6
9	Слова категорії стану	3
10	Модальні слова	3
11	Службові частини мови. Прийменник	3
12	Сполучник	4
13	Частка	4
14	Вигук. Звуконаслідувальні слова	6
	Разом	60
	Разом за 5 і 6 семестри	120

9. Індивідуальні завдання

-

10. Методи навчання

Пояснювально-ілюстративний. Студенти здобувають знання, слухаючи розповідь, лекцію, з навчальної або методичної літератури. Сприймаючи й осмислюючи факти, оцінки, висновки, вони залишаються в межах репродуктивного (відтворювального) мислення. Його використовуємо для викладення й засвоєння фактів, підходів, оцінок, висновків.

Репродуктивний метод. Ідеться про застосування вивченого на основі зразка або правила. Діяльність тих, кого навчають, є алгоритмічною, тобто відповідає інструкціям, розпорядженням, правилам – в аналогічних до представленого зразка ситуаціях.

Метод проблемного викладення. Використовуючи будь-які джерела й засоби, перш ніж викладати матеріал, ставимо проблему, формулюємо пізнавальне завдання, а потім, розкриваючи систему доведень, порівнюючи погляди, різні підходи, показуємо спосіб розв'язання поставленого завдання. Студенти стають ніби свідками і співучасниками наукового пошуку.

Частково-пошуковий, або евристичний, метод. Його суть – в організації активного пошуку розв'язання висунутих викладачем (чи самостійно сформульованих) пізнавальних завдань або під керівництвом педагога, або на основі евристичних програм і вказівок. Процес мислення набуває продуктивного характеру, але його поетапно скеровує й контролює педагог або самі студенти на основі роботи над програмами (зокрема й комп'ютерними) та з навчальними посібниками. Такий метод, один з різновидів якого є евристична бесіда, – перевіреним способом активізації мислення, спонування до пізнання.

Дослідницький метод. Після аналізу матеріалу, постановки проблем і завдань та короткого усного або письмового інструктажу ті, кого навчають, самостійно вивчають літературу, джерела, ведуть спостереження й виміри та виконують інші пошукові дії. Ініціатива, самостійність, творчий пошук виявляються в дослідницькій діяльності найповніше.

11. Методи контролю

Методи усного контролю – це бесіда, розповідь студента, роз'яснення. Основою усного контролю слугує монологічна відповідь студента (у підсумковому контролі це більш повний, системний виклад) або запитально-відповідна форма – бесіда, у якій викладач ставить запитання і чекає відповіді. Усний контроль, як поточний, проводиться на кожному занятті в індивідуальній, фронтальній або комбінованій формі.

Письмовий контроль (контрольна робота, реферат) забезпечує глибоку і всебічну перевірку засвоєння, оскільки вимагає комплексу знань і умінь студента. У письмовій роботі студентів необхідно показати і теоретичні знання, і вміння застосовувати їх для розв'язання конкретних задач, проблем, крім того, виявляється ступінь оволодіння письмовою мовою, вміння логічно, адекватно проблемі скласти свій текст, давати оцінку проблемі.

Дидактичний тест (тест досягнень) – це набір стандартизованих завдань з визначеного матеріалу, який встановлює ступінь засвоєння його студентами.

Контроль набутих знань і умінь із навчальної дисципліни здійснюється на практичних заняттях та під час перевірки виконаної студентом самостійної роботи шляхом усного чи письмового опитування студента.

Форми контролю: усне опитування згідно із планами практичних занять, тестова самостійна робота, словниковий диктант, залікова контрольна робота, контрольна робота, самостійна робота (виступ на науковій конференції, з електронною презентацією, з аналізом наукової літератури, з науковим проєктом – на вибір студента), конспект наукових праць, екзаменаційна робота.

12. Розподіл балів, які отримують студенти

5 семестр

Поточний контроль та самостійна робота		Сума
Модуль 1		
Змістовий модуль 1	Змістовий модуль 2	
Т1 – Т8	Т9 – Т17	
Поточний контроль на практичних заняттях (у тому числі тестові роботи, словникові диктанти) – 20 б. Самостійна робота (аналіз нової наукової літератури за поточний рік/презентації/проекти/участь у науковій конференції - на вибір студента) – 5 б.; виконання вправ, конспект наукових праць – 5 б.) – 10 б. Сума – 30 б.	Поточний контроль на практичних заняттях (у тому числі тестові роботи, словникові диктанти) – 20 б. Залікова контрольна робота (за підсумками двох змістових модулів) – 50 б. Сума – 70 б.	100 б.

6 семестр

Поточний контроль та самостійна робота		Екзамен	Сума
Модуль 2			
Змістовий модуль 3	Змістовий модуль 4		
Т1 – Т6	Т7 – Т14		
Поточний контроль на практичних заняттях (у тому числі тестові самостійні роботи, словникові диктанти) – 15 б. Контрольна робота – 10 б. Сума – 25 б.	Поточний контроль на практичних заняттях (у тому числі тестові самостійні роботи, словникові диктанти) – 15 б. Самостійна робота (тестові роботи за темами № 12, 14 – 5 б., виконання вправ, конспект наукової літератури – 5 б.) – 10 б. Сума – 25 б.	50 б.	100 б.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	Зараховано
80 – 89	B	Добре	
70 – 79	C		
60 – 69	D	задовільно	
50 – 59	E		
26 – 49	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-25	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням

			дисципліни
--	--	--	------------

13. Методичне забезпечення

1. Опорні конспекти лекцій.
2. Інструктивно-методичні матеріали до практичних занять, які містять тему, питання, перелік завдань і вправ для виконання на практичному занятті та для самостійної роботи, запитання, термінологічний мінімум.
3. Навчальні посібники:
 - а) Джочка І. Ф. Сучасна українська літературна мова. Морфологія: схеми та зразки аналізу. Івано-Франківськ : Місто НВ, 2011. 196 с.
 - б) Джочка І. Ф. Ципердюк О. Д. Сучасна українська літературна мова. Морфологія: Вступ. Іменні частини мови : збірник тестів. Івано-Франківськ : Супрун В. П., 2019. 152 с.
 - в) Джочка І. Ф. Ципердюк О. Д. Сучасна українська літературна мова. Морфологія: Дієслово. Незмінні частини мови : збірник тестів. Івано-Франківськ : видавець Голіней О. М., 2016. 132 с.
 - г) Джочка І. Ф., Ципердюк О. Д. Сучасна українська літературна мова. Морфологія: збірник вправ : навч. посібник. Івано-Франківськ : Місто НВ, 2010. 372 с.
 - г) Джочка І. Ф., Ципердюк О. Д. Сучасна українська літературна мова. Практична морфологія: [навч. посібник, реком. МОН України]. Івано-Франківськ : Місто НВ, 2012. 588 с.
 - д) Ципердюк О. Д. Сучасна українська літературна мова. Морфологія: термінологічний словник. Івано-Франківськ : Місто НВ, 2010. 84 с.
 - е) Ципердюк О. Д. Сучасна українська літературна мова: хрестоматія до курсу для студентів факультету філології (спеціальність «Польська мова і література», «Чеська мова і література»). Івано-Франківськ : НБ ПНУ, 2019. 279 с.
4. Варіанти словникових диктантів, тестів для поточного та підсумкового контролю знань.
5. Варіанти завдань для самостійних і контрольних робіт.
6. Програмові вимоги до заліку та екзамену.

14. Рекомендована література

Базова

1. Алексієнко Л. А., Зубань О. М., Козленко І. В. Морфологія сучасної української мови: [Морфологія. Словотвір. Парадигмологія]: навч. посіб.; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. Київ : Київський ун-т, 2014. 675 с.
2. Безпояско О. К., Городенська К. Г., Русанівський В. М. Граматика української мови. Морфологія. Київ : Либідь, 1993. 336 с.
3. Бойко В. М., Давиденко Л. Б. Граматика української мови. Морфеміка. Словотвір. Морфологія. Київ : Академвидав, 2014. 240 с.
4. Вихованець І. Р., Городенська К. Г. Теоретична морфологія української мови: академічна граматика української мови. Київ : Пульсари, 2004. 400 с.
5. Горпинич В. О. Морфологія української мови : підручник для студентів вищих навчальних закладів. Київ : ВЦ «Академія», 2004. 336 с.
6. Граматика сучасної української літературної мови. Морфологія / І. Р. Вихованець, К. Г. Городенська, А. П. Загнітко, С. О. Соколова; за ред. К. Г. Городенської. Київ : Вид. дім Дмитра Бураго, 2017. 752 с.
7. Лаврінець О., Симонова К., Ярошевич І. Сучасна українська мова. Морфеміка. Словотвір. Морфологія. Київ : Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2019. 524 с.
8. Плющ М. Я. Граматика української мови : у 2 ч. Ч. І. Морфеміка. Словотвір. Морфологія : підручник. Київ : Вища школа, 2005. 286 с.
9. Сучасна українська мова: Морфологія: Підручник. Затверджено МОН / за ред. А. К. Мойсієнка. Київ, 2013. 524 с.

10. Сучасна українська літературна мова : підручник / за ред. А. П. Грищенка. 2-е вид., перероб. і доп. Київ : Вища школа, 1997. 493 с.
11. Сучасна українська літературна мова / за ред. М. Я. Плющ. 2-е вид., перероб. і доп. Київ : Вища школа, 2000. 430 с.
12. Сучасна українська мова : підручник / за ред. О. Д. Пономарева. 3-тє вид., перероб. Київ : Либідь, 2005. 399 с.
13. Сучасна українська літературна мова : Морфологія / за заг. ред. І. К. Білодіда. Київ : Наук. думка, 1969. 583 с.
14. Шкурятяна Н. Г., Шевчук С. В. Сучасна українська літературна мова : модульний курс. Київ : Вища школа, 2007. 823 с.
15. Ющук І. П. Українська мова. Київ : Либідь, 2006. 640 с.

Допоміжна

1. Алексієнко Л. А., Козленко Л. А. Граматичний словник українських дієслів : у 2 т. Київ : Київський ун-т, 1998.
2. Арполенко Г. П., Городенська К. Г., Щербатюк Г. Х. Числівник української мови. Київ : Наук. думка, 1980. 242 с.
3. Архангельська А. М. Фемінні інновації в новітньому українському назовництві. *Мовознавство*. 2014. № 3. С. 34-50.
4. Бацевич Ф. Частки української мови як дискурсивні слова : [монографія]. Львів : ПАІС, 2014. 288 с.
5. Безпояско О. К. Іменні граматичні категорії. Київ : Наук. думка, 1991. 171 с.
6. Великий зведений орфографічний словник сучасної української лексики / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. Київ ; Ірпінь : ВТФ "Перун", 2004. 896 с.
7. Винницький В. М. Наголос у сучасній українській мові. Київ : Рад. школа, 1984. 159 с.
8. Вихованець І. Р., Городенська К. Г., Грищенко А. П. Граматика української мови. Київ : Рад. школа, 1982. 208 с.
9. Вихованець І. Р. Дієслівно-іменниковий граматичний тип української мови. *Українська мова*. 2012. № 2. С. 3–10.
10. Вихованець І. Р. Частина мови в семантико-граматичному аспекті. Київ : Наук. думка, 1988. 256 с.
11. Волкотруб Г. Й. Практична стилістика сучасної української мови: Використання морфологічних засобів мови. Київ : ЛДЛ, 1998. С. 6–26.
12. Волох О. Т., Чемерисов М. Т., Чернов Є. І. Сучасна українська літературна мова: Морфологія. Синтаксис. 2-е вид., доопрац. і доп. Київ : Вища школа, 1989. 333 с.
13. Ганич Д. Словник лінгвістичних термінів / Д. Ганич, І. Олійник. Київ : Вища школа, 1985. 360 с.
14. Гінзбург М. Д. Про гендерні особливості займенникових іменників *кожний, усякий, жодний*. *Українська мова*. 2014. № 2. С. 94–106.
15. Гінзбург М. Д. Український взаємно-зворотний займенник *один одного*: проблема правильного слововживання. *Вивчаємо українську мову та літературу*. 2015. № 19–21 (419-421). С. 74–77.
16. Гнатюк Г. М. Дієприкметник у сучасній українській мові. Київ : Наук. думка, 1982. 248 с.
17. Голосовська Г. Неповнозначні частини мови у функціональному аспекті. *Українська мова*. 2012. № 1. С. 96–100.
18. Городенська К. Г. Граматичний словник української мови : Сполучники. Херсон : Вид-во ХДУ, 2007. 340 с.
19. Городенська К. Г. Сполучники української літературної мови : монографія. Київ : Вид. дім. Дмитра Бураго, 2010. 208 с.
20. Городенська К. Г. Українське слово у вимірах сьогодення / Інститут укр. мови НАН України. Київ : КММ, 2014. 124 с.
21. Демська О. М., Кульчицький І. М. Словник омонімів української мови. Львів, 1996. 224 с.

22. Жовтобрюх М. А., Кулик Б. М. Курс сучасної української літературної мови. Ч. I. Вид. 4-е. Київ : Вища школа, 1972. 402 с.
23. Загнітко А. П., Каратаєва А. Словник часток: матеріали і статті: науково-навчальне видання. Донецьк: ДонДУ, 2012. 382 с.
24. Загнітко А. П. та ін.. Словник українських прийменників. Донецьк, 2007. 416 с.
25. Загнітко А. П. Теоретична граматики української мови. Морфологія. Донецьк : ДонДУ, 1996. 435 с.
26. Івченко М. П. Числівники української мови. Київ : Вид-во Київ. держ. ун-ту ім. Т. Г. Шевченка, 1955. 143 с.
27. Історична граматики української мови : підручник / М. А. Жовтобрюх, О. Т. Волох, С. П. Самійленко, І. І. Слинсько. Київ : Вища школа, 1980. 320 с.
28. Колодяжний А. С. Прийменник: матеріали до лекцій з курсу сучасної української літературної мови. Харків : Вид-во Харків. ун-ту, 1960. 165 с.
1. 24. Кононенко І. В. Прикметник у слов'янських мовах : монографія. Київ : Видавничо-поліграф. центр «Київ. ун-т», 2009. 495 с.
29. Костусяк Н. М. Категорія ступенів порівняння прикметників і прислівників. – Луцьк : Вежа, 2002. 179 с.
30. Коць Л. М. Дієприслівник у сучасній українській літературній мові : специфіка зв'язків та їх значень. Київ : Вид-во АН УРСР, 1964. 163 с.
31. Коць Т. Відмінкова парадигма іменників у мові преси початку ХХ століття і становлення літературної норми. *Українська мова*. 2014. № 3. С. 44–51.
32. Коць Т. Граматична норма: дієслівна парадигма в прескрипціях і публіцистичних текстах початку ХХ століття. *Українська мова*. 2013. № 1. С. 68–75.
33. Коць Т. Категорія двоїни і становлення морфологічної норми української мови. *Українська мова*. 2011. № 2. С. 68–74.
34. Культура української мови: довідник / С. Я. Єрмоленко, Н. Я. Дзюбишина-Мельник, К. В. Ленець та ін.; за ред. В. М. Русанівського. Київ : Либідь, 1990. 304 с.
35. Курс сучасної української літературної мови / за ред. Л. А. Булаховського. Т. I. Київ : Рад. школа, 1951. 519 с.
36. Кучеренко І. К. Теоретичні питання граматики української мови : Морфологія. Вінниця : Поділля, 2003. 464 с.
37. Леонова М. В. Сучасна українська літературна мова: Морфологія. Київ : Вища школа, 1983. 262 с.
38. Лукінова Т. Б. Числівники в слов'янських мовах (порівняльно-історичний нарис). Київ : Наук. думка, 2000. 370 с.
39. Матвіяс І. Г. Іменник в українській мові. Київ, 1974. 184 с.
40. Мацько Л. І. Інтер'єктиви в українській мові : навч. посібник. Київ : КДПШ, 1981. 130 с.
41. Медведєв Ф. П. Система сполучників в українській мові [Б. м.] : Вид-во ХДУ ім. О. М. Горького, 1962. 91 с.
42. Ожоган В. М. Займенникові слова у граматичній структурі сучасної української мови. Київ : Вид-во Інституту укр. мови, 1997. 230 с.
43. Передрій Г. Про вивчення словозміни іменників II відміни. *Дивослово*. 2012. № 6. С. 2–5.
44. Погрібний М. І. Орфоепічний словник української мови. Київ : Рад. школа, 1984. 629 с.
45. Полюга Л. М. Словник антонімів української мови / за ред. С. Л. Паламарчука. 2-е вид., доп. і випр. Київ : Довіра, 2001. 275 с.
46. Полюга Л. М. Словник українських морфем. Львів : Світ, 2001. 448 с.
47. Русанівський В. М. Дієслово – рух, дія, образ. Київ : Рад. школа, 1977. 111 с.
48. Русанівський В. М. Структура українського дієслова. Київ : Наук. думка, 1971. 315 с.
49. Самійленко С. П. Нариси з історичної морфології української мови. Київ : Рад. школа, 1964. Ч. I. 234 с.
50. Сасинович Е. С. Дієприслівники в сучасній українській мові. Київ : Рад. школа, 1963. 107 с.
51. Словник синонімів української мови : у 2 т. / [А. А. Бурячок, Г. М. Гнатюк, С. І. Головащук та ін.]. Київ : Наук. думка, 2001.

52. Словник української мови : в 11 тт. Київ : Наук. думка, 1970-1980.
53. Словотвір сучасної української літературної мови / за ред. М. А. Жовтобрюха. Київ : Наук. думка, 1979. 406 с.
54. Труб В. Про обмеження на варіативність виду дієслівних форм та деякі функції видового протиставлення. *Українська мова*. 2012. № 1. С. 18–31.
55. Українська літературна вимова і наголос : словник-довідник. Київ : Наук. думка, 1973. 724 с.
56. Українська мова. Енциклопедія / за ред. І. В. Муромцева. Київ : Майстер-клас, 2011. 400 с.
57. Українська мова. Енциклопедія / редкол.: Русанівський В. М., Тараненко О. О. (співголови), Зяблюк М. П. та ін. Київ : “Укр. енцикл.”, 2007. 820 с.
58. Український правопис / Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні НАН України, Ін-т укр. мови НАН України. Київ : Наук. думка, 2008. 288 с; Київ : Наукова думка, 2019. 392 с.
59. Фаріон І. Д. Мовна норма: знищення, пошук, віднова. Вид. 2-ге, доп. Івано-Франківськ : Місто НВ, 2010. 336 с.
60. Фаріон І. Д. Правопис – корсет мови? Український правопис як культурно-політичний вибір. Львів : Свічадо, 2004. 117 с.
61. Фразеологічний словник української мови / уклад. : В. М. Білоноженко та ін. Київ : Наук. думка, 1999. 984 с.
62. Фурса В. Новітні тенденції родового розмежування іншомовних невідмінюваних іменників. *Дивослово*. 2014. № 9. С. 41-44.
63. Чапля І. К. Прислівники в українській мові. Харків : Вид-во ХДУ, 1960. 124 с.
64. Шевельов Ю. Нарис сучасної української літературної мови та інші лінгвістичні студії (1947-1953 рр.). Київ : Темпора, 2012. 664 с.
65. Шкільник М. М. Проблемний підхід до вивчення частин мови. Київ, 1986. 105 с.
66. Юносова В. Кличний відмінок іменників чоловічого роду II відміни в сучасній українській мові. *Дивослово*. 2006. № 4–5. С. 40–42.
67. Юносова В. Написав *листа* чи *лист*? Категорія істот/неістот у курсі сучасної української мови. *Українська мова та література*. 2008. Ч. 22–24. С. 62–64.

15. Інформаційні ресурси

www.mova.info – Лінгвістичний портал
www.novamova.com.ua - Підручники та словники
www.pravopys.net – Правопис сучасної української мови
www.r2u.org.ua – Російсько-українські словники
<http://litopys.org.ua/ukrmova/um.htm> - Енциклопедія «Українська мова»
<http://ukrainkamova.com/> - Офіційний сайт української мови
http://ukrainkamova.com/index/morfologija_i_pravopis/0-8 - Морфологія і правопис української мови
<http://javot.net/mova/orf.htm> - Довідник з української мови
<http://sum.in.ua/> - Академічний тлумачний словник української мови